

FACTSHEET VOOR BEWAKINGSAGENTEN

© maart 2013

OMGAAN MET ALCOHOL- EN ANDERE DRUGS(PROBLEMEN) IN HET UITGAANSLEVEN

In deze factsheet vind je informatie over hoe je als bewakingsagent kan omgaan met alcohol- en andere drugs(problemen) in het uitgaansleven. De volgende onderdelen komen daarbij aan bod:

- Inleiding
- Bewakingswetgeving
- Wetgeving tabak, alcohol en andere drugs
- Een verklaring voor uitgaansgeweld
- Herkennen van alcohol- en ander druggebruik
- Eerste hulp bij drugsincidenten in het uitgaansleven (EHBDu)

Wist u dat... iedereen die uitgaat, blootgesteld wordt aan gezondheidsrisico's. Niet enkel diegene die alcohol of andere drugs gebruiken.

Wist u dat... alcohol, cannabis, XTC en cocaïne de populairste partydrugs zijn in Vlaanderen.

Wist u dat... er in het uitgaansleven heel vaak alcohol en andere drugs gecombineerd worden. Combinaties die vaak voorkomen zijn: alcohol en cocaïne; alcohol en XTC; alcohol en cannabis, GHB en XTC, ...

Wist u dat... ongeveer 1% van de mensen die uitgaat 'eerste hulp' nodig heeft en dat 30 à 40% van die gevallen verband houdt met overmatig alcohol- of ander druggebruik.

Wist u dat... overmatig alcoholgebruik voor de meeste problemen zorgt in het uitgaansleven op het vlak van veiligheid en gezondheidsproblemen.

1. Inleiding

“Een bewakingsagent moet tegelijkertijd politieman, diplomaat, rechter, ruige jongen en maatschappelijk werker zijn en bovenal een gentleman.

Van alle mensen is hij de ene keer degene wiens aanwezigheid het dringendst en noodzakelijkst is en een andere keer de meest ongewenste.”

(Nabben e.a., 2011)

Deze quote, afkomstig van een bewakingsagent in Amsterdam, vat de complexiteit en de diversiteit van de job als bewakingsagent samen.

Als bewakingsagent speel je een essentiële rol bij het realiseren van een veilig en gezond uitgaansklimaat.

In de eerste plaats ben je verantwoordelijk voor het voorkomen of oplossen van veiligheidsproblemen. Dat gebeurt door een niet-systematische en oppervlakkige betasting van de kledij, de controle op vrijwillig voorgelegde goederen en het toezicht houden of klanten zich aan de huisregels houden. Je scheidt het kaf van het koren aan de deur.

FACTSHEET VOOR BEWAKINGSAGENTEN

Daarnaast ben je ook een aanspreekpunt voor mensen die zich onwel voelen (al dan niet gelinkt aan het gebruik van alcohol of andere drugs) of klanten die hulp nodig hebben, bijvoorbeeld bij het vinden van een taxi. Ten slotte spelen bewakingsagenten ook een belangrijke rol wanneer er zich zeer ernstige incidenten voordoen (brand, storm ...) en er eventueel overgegaan wordt tot een evacuatie van de uitgaanslocatie.

In deze factsheet komen kort een aantal tips en weetjes aan bod die je kunnen helpen bij het correct uitvoeren van jouw beroep en meer specifiek hoe je kan omgaan met alcohol- en andere drugproblemen in het uitgaansleven.

2. Bewakingswetgeving

De bewakingsagent kan, onder bepaalde strikte voorwaarden,...

- een oppervlakkige controle van kledij en handbagage uitvoeren om naar wapens of gevaarlijke voorwerpen te zoeken. Uitsluitend als de klant akkoord gaat en mits het een persoon van hetzelfde geslacht betreft;
- de toegang weigeren aan een klant die zich tegen de controle verzet of aan een klant die zich heeft misdragen tijdens een vorig bezoek, die een wapen op zak heeft of die zich niet houdt aan het huishoudelijk reglement;
- een klant uit de locatie verwijderen die ongepast gedrag vertoont (agressie, vrouwen lastig vallen, dealen, zwaar onder invloed van drank of drugs zijn ...) zonder gebruik van geweld of dwang;
- toezicht houden in en rond de locatie en in de toiletten. Dit is belangrijk om problematisch alcohol- en ander druggebruik te ontraden en tijdig te kunnen anticiperen op probleemsituaties.

Een bewakingsagent mag geen...

- klanten de toegang weigeren op basis van discriminatie, bijvoorbeeld op basis van huidskleur, nationaliteit of geloofsovertuiging;
- identiteitsdocumenten van klanten vragen (ook niet om na te gaan of een klant lid is of meerderjarig is);
- geweld of dwang gebruiken;
- handboeien, wapens, elektronische of telescopische wapen stokken, honden gebruiken;
- fooien vragen of aannemen;
- uitgangscontrole doen (bv. zelf handbagage controleren).
- controle uitvoeren specifiek op drugs. Indien er toevallig drugs gevonden worden, dan ben je verplicht om dit te melden aan de politie. Enkel de politie is bevoegd om drugs te bezitten. Momenteel bestaat er nog steeds een grijze zone wanneer het gaat over illegale middelen bewaren en politie contacteren. Duidelijke en ondubbelzinnige protocollen en meldingsprocedures met betrekking tot inbeslagnames en bewaring zijn nodig. Maak hier over afspraken met de lokale politie.

- toezicht houden op de openbare weg.

Tips:

- zorg voor een goed georganiseerde controle aan de ingang van de locatie. Zodat er geen wachtrijen en bijgevolg nieuwe risico's ontstaan.
- zorg voor een goede communicatie met de politie (dat is in het belang van de klant en de organisator/uitbater).
- drugs zijn een realiteit in het uitgaansleven. Je kan ze onmogelijk volledig buiten houden.
- handel steeds rustig en verstandig.
- wek het vertrouwen en blijf respectvol naar de klant.
- leef altijd de interne huisregels van de club of organisatie na. Het opstellen van regels is belangrijk, maar ze daadwerkelijk handhaven, is cruciaal voor een goed uitgaansklimaat!

3. Wetgeving tabak, alcohol en andere drugs

Het bezit of het verkopen van drugs zoals XTC (MDMA), speed, cocaine, GHB, ketamine ... zijn verboden voor minderjarigen en meerderjarigen.

Cannabis is een uitzondering op de regel. Voor **meerderjarigen** is cannabis verboden, maar het bezit van cannabis voor persoonlijk gebruik (max. 3 gram en 1 plant) wordt de laagste vervolgingsprioriteit gegeven. Behalve wanneer het bezit gepaard gaat met verzwarende omstandigheden en/of verstoring van de openbare orde. Cannabis bezitten of gebruiken in een openbare plaats (zoals clubs en festivals) is een verzwarende omstandigheid en kan dus bestraft worden. De huidige wetgeving is niet van toepassing op **minderjarigen**. Voor hen is cannabis in alle omstandigheden verboden. Voor meer en de recentste informatie: <http://www.vad.be/alcohol-en-andere-drugs/wetgeving/alcohol.aspx>

Alcohol en tabak zijn volledig legaal, maar voor alcohol is er ook specifieke wetgeving bv.:

- het verbod op het schenken van alcohol aan -16-jarigen en het schenken van sterkedranken aan -18-jarigen;
- het gebruik van alcohol in openbare ruimtes (wet op de openbare dronkenschap);
- het gebruik van alcohol deelname in het verkeer (verkeerswetgeving). Sinds 1 juli 2011 is het verboden te roken in uitgaansgelegenheden, behalve in een daarvoor voorziene rookkamer.

4. Een verklaring voor uitgaansgeweld

Het uitgaansgeweld, geweld dat zich in het uitgaansleven voordoet, ontstaat via een aantal vaste patronen. Daarin zijn drie types te onderscheiden: miscommunicatie in de uitgaanslocatie, conflict met een autoriteit en ongewenste toenadering. De rode draad daarbij is de invloed van alcohol en in mindere mate ook andere drugs.

De belangrijkste factoren die van invloed zijn op uitgaansgeweld, zijn de vier D's:

Drank. Geweldsincidenten zijn bijna altijd aan alcohol gerelateerd. Te veel alcohol zorgt ervoor dat bezoekers ongepast reageren op bepaalde situaties.

Drukte. Als het druk is, wordt er geduwd en gebotst. Dit, in combinatie met harde muziek en alcoholgebruik, beperkt de communicatiemogelijkheden.

Drang. Dit slaat op de belangrijke regulerende en sfeerbepalende rol van bewakingsagenten en ander personeel. Een goed deur- en schenkbeleid en het vroegtijdig signaleren en sussen van problemen voorkomt ernstige conflicten.

Dolheid. Een uitgaanscentrum wordt vaak gekenmerkt door een uitgelaaten en losbandige sfeer. Dit zorgt ervoor dat mensen soms primair of agressief reageren op situaties. De risicofactoren verschillen per uitgaanslocatie. Sommige locaties creëren een setting waarin 'alles kan' met als gevolg meer kans op agressie en geweld. De bezoeker staat na een bezoek aan zo'n locatie als het ware op scherp in een risicovolle uitgaansomgeving.

5. Herkennen van alcohol- en ander druggebruik

Het is belangrijk dat bewakingsagenten het gebruik van alcohol of andere drugs kunnen herkennen en hierop kunnen reageren. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de meest gebruikte uitgaansdrugs in Vlaanderen.

FACTSHEET VOOR BEWAKINGSAGENTEN

Middel	Effecten (signalen van gebruik)	Signalen van overdosering	Aandachtspunten
Alcohol	<ul style="list-style-type: none"> – Ontremd – Verdoofd – Roekeloos – Emotioneel – Agressief – Zelfvertrouwen stijgt 	<ul style="list-style-type: none"> – Wankel lopen – Praten wordt lallen – Dubbel zien – Braken – Duizeligheid – Onverschilligheid 	<ul style="list-style-type: none"> – Alcohol en glas kan leiden tot snij- en steekwonden. vb. in een vechtpartij – Risico op stikken: bewusteloosheid + braken. – Let op voor onderkoeling: laat slachtoffer niet buiten liggen om roes uit te slapen.
Cannabis (Joint, wiet, hash)	<ul style="list-style-type: none"> – Ontspannen (relax) – Lachkicks – Versuft – Vreetkicks 	<ul style="list-style-type: none"> – Rooddoorlopen ogen – Handen en voeten voelen koud aan – Hallucinaties – Argwanend – Angstig / paniek – ‘Flippen’ 	<ul style="list-style-type: none"> – Suikerspiegel daalt: aanbieden van cola kan helpen. – Vaak problemen na het eten van cannabis (spacecake). – <u>Cannabis + alcohol</u>: plotse misselijkheid en duizeligheid zijn mogelijk.
Cocaïne (Coke, sos, C)	<ul style="list-style-type: none"> – Gestimuleerd – Geen honger – Zelfoverschatting – Babbelziek – Euforisch en tegelijk beheerst – Alles onder controle 	<ul style="list-style-type: none"> – Achterdochtig/paranoia – Angstig – Agressief – Pijn op de borst – Verwardheid 	<ul style="list-style-type: none"> – Opgelet voor blinde woedeaanval. – Kijk de persoon niet recht in de ogen. – <u>Cocaïne + alcohol</u>: toename van agressieve gedachten en daden. – Begint te werken na enkele minuten en houdt 30 tot 45 minuten aan.
GHB (vloeibare XTC, liquid)	<ul style="list-style-type: none"> – Ontspannen – Seksueel opgewonden – Euforisch 	<ul style="list-style-type: none"> – Gedesoriënteerd – Bewustzijnsverlies – Onbedwingbare slaapneigingen – Diepe slaap – Slappe spieren 	<ul style="list-style-type: none"> – <u>GHB + alcohol</u>: beide verdovend, zeer gevaarlijk. – Moeilijk te doseren: er is een kleine marge tussen gewenste effect en overdosis. – Bij overdosis: probeer slachtoffer wakker te houden. – Risico op stikken: bewusteloosheid + braken. – GHB wordt soms ‘vloeibare XTC’ genoemd, hoewel effecten helemaal anders zijn dan die van XTC. – Begint te werken na 15–30 minuten en houdt 1 tot 3 uur aan.
Ketamine (special K)	<ul style="list-style-type: none"> – Euforisch – Dromerige tripervaring 	<ul style="list-style-type: none"> – Gedesoriënteerd – Motoriek en coördinatie verlopen moeizaam – Misselijkheid – Duizeligheid – Bewustzijnsverlies – Voelt geen pijn – Paranoia 	<ul style="list-style-type: none"> – Ketamine is moeilijk te doseren: kleine marge tussen gewenste effect en overdosis. – Sterk lichamelijk verdovend middel, terwijl de persoon wel nog wakker is. – Psychische en lichamelijke beleving wordt gescheiden (voelt weinig of geen pijn). – Hevige bad trip tot bijna doodservaring is mogelijk. – Snuiven: begint te werken na 10–20 minuten en houdt 45 tot 60 minuten aan.
Amfetamine (Speed)	<ul style="list-style-type: none"> – Gestimuleerd – Geen honger – Zelfoverschatting – Overmoedig – Babbelziek – Euforisch – Grote pupillen 	<ul style="list-style-type: none"> – Tandknarsen – Kauwbewegingen – Overbeweeglijk – Eigenwijs, arrogant – Achterdochtig/paranoia – Verward 	<ul style="list-style-type: none"> – Opgelet voor blinde woedeaanval. – Kijk de persoon niet recht in de ogen – <u>Amfetamine + alcohol</u>: toename van agressieve gedachten en daden. – Snuiven: begint te werken na 5 à 10 minuten en houdt 4 tot 8 uur aan.
Tripmiddelen (LSD, trips, paddo's)	<ul style="list-style-type: none"> – Lachaanvallen – Introvert gedrag – Dromerig – Grote pupillen 	<ul style="list-style-type: none"> – Misselijkheid – Braken – Koude rillingen – Kippenvel – Onrustig tot agressief – Depressieve gedachten – Bad trip: paniek en angst 	<ul style="list-style-type: none"> – Lange werkingsduur, soms langer dan gewenst. – Paddo's beginnen meestal te werken na een halfuur en houden zo'n 6 uur aan. LSD begint meestal pas na een uur en kan tot 12 uur aanhouden. – Haal de bezoeker weg uit de partyomgeving. Een vertrouwde en rustige omgeving is belangrijk. – Vrienden betrekken en hen om info vragen.
XTC (MDMA, bollen)	<ul style="list-style-type: none"> – Gestimuleerd – Geen honger – Euforisch – Samenhorigheid – Behoeft aan contact – Zelfzekerder 	<ul style="list-style-type: none"> – Rode gelaatskleur – Overmatig zweten – Tandknarsen – Kauwbewegingen – Zenuwachtig/onrustig – Verward tot angstig 	<ul style="list-style-type: none"> – De lichaamstemperatuur kan gevaarlijk hoog worden. – Vloeibare XTC' is de benaming voor GHB, maar de effecten van XTC en GHB zijn totaal verschillend. – Begint te werken na 30 minuten en houdt 4 tot 6 uur aan.

6. Eerste Hulp Bij Drugsincidenten in het uitgaansleven (EHB Du)

Als een klant onwel wordt, is het een taak van de bewakingsagent om de eerste hulp aan te bieden tenzij er een hulppost of ander opgeleid personeel aanwezig is. Kalmeer het slachtoffer en breng hem, indien mogelijk, naar een koele en kalme ruimte (EHBO-lokaal of -post). Daar kan worden bepaald of de hulpdiensten al dan niet moeten worden gealarmeerd.

1. Zorg voor veiligheid	
<p>Waarnemen</p> <p>Probeer op actieve wijze, met gebruik van al je zintuigen, te weten te komen wat er is gebeurd en welke gevaren er zijn voor jezelf, voor het slachtoffer en voor de omstaanders.</p>	<p>Handelen</p> <p>Kijk hoe de mensen in de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer reageren op het gedrag van het slachtoffer. Zorg voor veiligheid en vraag aan vrienden wat er mis kan gegaan zijn: heeft het slachtoffer te veel gedronken, drugs genomen, een chronische ziekte ...?</p>
2. Beoordeel de toestand van het slachtoffer	
2.1. Controleer het bewustzijn	
Spreek het slachtoffer luid toe of schud voorzichtig aan de schouders	
Bewusteloos	Bewust
<ul style="list-style-type: none"> - Bel ALTIJD 112 - Maak luchtwegen vrij <ul style="list-style-type: none"> - Tong uit keel - Braaksel verwijderen - Verwijder spannende kledij - Pas kinlift toe: <ul style="list-style-type: none"> - Plaats de hand aan de hoofdzijde van het slachtoffer, op het voorhoofd. - Plaats de andere hand met de vingers onder het bot van de onderkaak. - Trek als het ware de kaak omhoog. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bel 112 indien nodig (gezond verstand) - Breng slachtoffer naar koele, kalme ruimte - Frisse lucht - Verwijder spannende kledij

FACTSHEET VOOR BEWAKINGSAGENTEN

2.2. Controleer de ademhaling

Ga na of het slachtoffer normaal ademt terwijl je de luchtweg openhoudt. Maximum 10 seconden.

- *Kijk* of de borstkas op en neer gaat.
- *Luister* aan de mond en de neus naar ademhalingsgeluiden
- *Voel* met je wang of er luchtstroming is.

Ademt niet	Ademt wel	Gedrag
<ul style="list-style-type: none"> - Reanimeren <ul style="list-style-type: none"> - 30 x hartmassage - 2 x beademen - Blijven doen tot <ul style="list-style-type: none"> - hulpdienst er is - zelf terug ademt 	<ul style="list-style-type: none"> - Stabiele zijlig - Laat slachtoffer nooit alleen - Controleer regelmatig ademhaling 	<ul style="list-style-type: none"> - Kortademig <ul style="list-style-type: none"> - Zet slachtoffer rechtop + bel 112 - Suf/duizeling <ul style="list-style-type: none"> - Zet slachtoffer halfzittend - Geef frisdrank - Niet snel beter <ul style="list-style-type: none"> - Bel 112 - Zenuwachtig <ul style="list-style-type: none"> - Laat slachtoffer zelf houding kiezen - Geen oogcontact zoeken - Agressief <ul style="list-style-type: none"> - Probeer slachtoffer te kalmeren - Rustig praten en luisteren <ul style="list-style-type: none"> - Hou afstand/ruimte - Geen oogcontact, wel in het oog houden - Raar doen (hallucineren, angstig) <ul style="list-style-type: none"> - Probeer slachtoffer te kalmeren - Rustig praten en luisteren - Hou je slachtoffer in het oog
	Stuipen	
	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg dat het slachtoffer zich niet kwetst - Zorg dat er niets tussen de tanden zit - Wacht tot stuipen weg gaan Daarna: stabiele zijlig	
	Bijkomen	
	<ul style="list-style-type: none"> - Blijven liggen - Niet te snel rechtstaan - NIET drinken 	

3. Alarmeer de hulpdiensten

Hulpdiensten bellen	Noodnummers
<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel slachtoffers - Wat is er gebeurd - Bij bewustzijn ja/nee - Andere gevaren - Juiste adres 	<ul style="list-style-type: none"> - Hulpdiensten: 112 (beroepsgeheim) - Politie: 101 - Brandweer: 100 - Antigifcentrum: 070 245 245

Basisregels van eerste hulp

<ul style="list-style-type: none"> - Gezondheidsprobleem gaat voor op de securitytaak - Agressie werkt niet bij gezondheidsproblemen. Blijf rustig! - Praat met het slachtoffer. - Stel het slachtoffer gerust (wees zelf kalm, handel kordaat). - Luister naar het slachtoffer. - Blijf bij het slachtoffer. 	<ul style="list-style-type: none"> - Verplaats het slachtoffer niet nodeloos - Laat het slachtoffer zo weinig mogelijk inspanningen doen. - Bezorg het slachtoffer geen extra pijn. - Bescherm het slachtoffer tegen koude of warmte - Geef het slachtoffer zoveel mogelijk het gevoel van controle terug.
---	---

Stabiele zijlig

<ul style="list-style-type: none"> - Plaats je slachtoffer op de rug. - Plooi linkerarm omhoog. - Leg rechterarm omhoog. - Plooi linkerarm over het lichaam naar rechts. - Draai je slachtoffer op de rechterzijde. - Strek het hoofd naar achter, zodat je slachtoffer goed kan blijven ademen. 	
--	--

FACTSHEET VOOR BEWAKINGSAGENTEN

Heb je vragen naar aanleiding van deze factsheet of wil je meer info over Quality Nights? Surf naar www.vad.be/sectoren/uitgaan/in-de-kijker.aspx

Meer publicaties en factsheets over uitgaan.

Enkele voorbeelden:

- Het dossier veilig feesten;
- Uitgaansonderzoek;
- Andere factsheets.

Handige links:

- www.qualitynights.be
- www.druglijn.be
- www.vigilis.be
- www.breakline.be
- www.vitalsounds.be

Bronnen:

Nabben, T., Doekhie, J. & Korf, D. (2011). Buitenstaander en Bondgenoot. De werkbeleving van portiers in de Amsterdamse binnenstad. Amsterdam, Bonger Instituut.

de Groot, I. & van der Land, M. (2012) Ingenomen en uitgehaald. Alcohol en geweld in Amsterdamse uitgaansettings. Amsterdam, Vrije Universiteit.

Van Havere, T., De Paepe, N & Schrooten, J. (2012). Dossier Veilig Feesten. Brussel, VAD.

Vermeulen, V., Calle, P., Evenepoel, T., Geeraerts, G. & Swinnen, D. (2005). Eerste hulp bij drugsincidenten in het uitgaansleven, draaiboek train de trainer EHBDu. Brussel, VAD.

Colofon

Auteur: Jochen Schrooten, stafmedewerker VAD

Redactie: Tim Ilaens, DMG Security; Yves Debouvry, Kozzmozz

Lay-out concept: www.watf.be

V.U.: F. Matthys, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

© 2013

VAD, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw
Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van VAD.

Disclaimer: Elke bezoeker van een Quality Nights uitgaansgelegenheid is en blijft verantwoordelijk voor zichzelf. Afhankelijk van zijn mening, zijn achtergrond, zijn gemoedstoestand op een bepaald moment ... maakt hij zijn eigen beslissingen. Elke feestganger beslist afzonderlijk of hij de maatregelen, die Quality Nights en zijn leden voor hem beschikbaar stellen, al dan niet gebruikt. Bezoekers kunnen niet gedwongen worden om voor hun gezondheid te zorgen. VAD/De DrugLijn en onze lokale partners zijn niet verantwoordelijk voor het niet of onvoldoende naleven van de Quality Nights services in de Quality Nights uitgaanslocaties.